

Glas mladih

srečanje različnih v izobraževanju

Glas mladih

Srečanje različnih v izobraževanju

**Evropska agencija za razvoj izobraževanja na področju
posebnih potreb**

Poročilo je povzetek predstavitev in zaključkov Evropskega srečanja mladih s posebnimi potrebami *'Glas mladih: Srečanje različnih v izobraževanju'*, ki ga je organizirala Evropska agencija za razvoj izobraževanja na področju posebnih potreb v sodelovanju s portugalskim ministrstvom za izobraževanje. Dogodek je potekal septembra 2007 v Lizboni, in sicer v okviru portugalskega predsedovanja Evropski uniji.

Poročilo je pripravila Agencija na podlagi prispevkov mladih delegatov, ki so se dogodka udeležili, za kar se jim tudi najiskrenejše zahvaljujemo.

Več in podrobnejše informacije o dogodku so dostopne na Internetu, in sicer na spletni strani Agencije: www.european-agency.org/european-hearing2007

Uredniki: Victoria Soriano, Mary Kyriazopoulou, Harald Weber in Axelle Grünberger (osebje Agencije), Evropska agencija za razvoj izobraževanja na področju posebnih potreb.

Dovoljeni so izvlečki iz dokumenta, v kolikor je jasno naveden njihov vir.

Poročilo je dostopno v popolnoma priredljivi elektronski obliki v 21 jezikih z namenom lažjega dostopa do informacij. Elektronske različice poročila so na voljo na spletni strani Agencije:

www.european-agency.org/site/info/publications/agency/index.html

Prevod: Neža Rojko, neza.rojko@guest.arnes.si

Slika na ovitku: Viktorija Proskurovska

ISBN: 978-87-92387-39-4 (elektronska oblika)

ISBN: 978-87-92387-18-9 (tiskana oblika)

2008

Evropska agencija za razvoj izobraževanja na področju posebnih potreb

Sekretariat
Østre Stationsvej 33
DK-5000 Odense C Danska
Tel: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Urad v Bruslju
3 Avenue Palmerston
BE-1000 Bruselj Belgija
Tel: +32 2 280 33 59
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Dokument je bil izdelan ob podpori GD za izobraževanje, usposabljanje, kulturo in večjezikovnost pri Evropski komisiji:

http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/index_en.htm

VSEBINA

Uvodne besede	5
Uvod	7
Izveček iz predstavitve Marie de Lurdes Rodrigues, portugalske ministrice za izobraževanje	9
Razmišljanja mladih delegatov	11
<i>Razmišljanja delegatov s srednjih šol</i>	<i>11</i>
<i>Razmišljanja delegatov s poklicnih šol.....</i>	<i>14</i>
<i>Razmišljanja delegatov z višjih/visokih šol.....</i>	<i>16</i>
Izveček iz predstavitve Valterja Lemos, portugalskega državnega sekretarja za izobraževanje	19
Lizbonska deklaracija	20
<i>Pogledi mladih na inkluzivno izobraževanje.....</i>	<i>20</i>

Uvodne besede

Države članice Evropske agencije za razvoj izobraževanja na področju posebnih potreb (Agencije) so se dogovorile, da leta 2007 organizirajo Evropsko srečanje, kamor so povabile mlade s posebnimi izobraževalnimi potrebami, da razmišljajo in razpravljajo o svojem izobraževanju in prihodnosti. Poseben poudarek je bil namenjen izkušnjam mladih, njihovim idejam in predlogom v zvezi z inkluzivnim izobraževanjem.

Agencija je tako pomembno srečanje organizirala že drugič. Prvo Evropsko srečanje za mlade s posebnimi izobraževalnimi potrebami je bilo v Evropskem parlamentu leta 2003 v Bruslju.

Vse države članice Agencije so se zavedale izzivov, ki jih predstavlja organizacija takšnega srečanja, zlasti če pomislimo, da so bili na srečanju predstavniki 29 držav (leta 2003 je sodelovalo 23 držav).

Srečanje leta 2007 je bilo v Lizboni, in sicer v septembru. Organizirano je bilo v sodelovanju s portugalskim ministrstvom za izobraževanje v okviru portugalskega predsedovanja Evropski uniji.

Agenciji je v veselje in čast, da je imela priložnost organizirati drugo srečanje in radi bi se zahvalili 78 mladim delegatom kakor tudi njihovim družinam, učiteljem in podpornemu osebju, ministrstvom za izobraževanje, predstavnikom evropskih in drugih mednarodnih organizacij in na koncu vsem portugalskim organom za njihovo sodelovanje in predanost. Brez njih tako pomembnega dogodka ne bi mogli uresničiti.

Jørgen Greve
predsedujoči

Cor J. W. Meijer
direktor

Uvod

V letu 2006 so bili predstavniki Agencije naprošeni, da v svojih državah izberejo dve ali tri izobraževalne ustanove – šole ali razrede – ki bi sodelovale na srečanju: ‘Glas mladih: Srečanje različnih v izobraževanju’. Zaželena udeležba je bila: ena srednja šola, ena poklicna šola in ena višja/visokošolska ustanova.

Učenci z imenovanih šol oz. razredov so bili povabljeni, da s sovrstniki z drugih šol razmišljajo o rezultatih prvega srečanja, ki je potekalo leta 2003 v Bruslju ter da razmišljajo in razpravljajo z vrstniki o naslednjih treh vprašanjih:

1. Ali bi lahko opisali **glavne izboljšave in izzive, povezane z vašim izobraževanjem**, o katerih bi želeli razpravljati in jih posredovati svojim evropskim vrstnikom? Imate morda kakšne predloge ali priporočila za izboljšave?
2. Kakšni so **vaši pogledi/mnenja o inkluzivnem izobraževanju**? Obstajajo določene koristi, izzivi in/ali ovire, ki bi jih želeli poudariti? Bi hoteli omeniti in/ali predlagati kakšna priporočila?
3. Morda imate jasna pričakovanja glede svojega izobraževanja, dela in življenja v prihodnje. Lahko opišete **glavne ovire**, ki jih je po vašem mnenju potrebno **odstraniti, da boste svoja pričakovanja lahko uresničili**?

Vsaka od sodelujočih šol, oz. razredov je bila naprošena, da določi enega mladega delegata, ki se bo udeležil dogodka. Dan pred Evropskim srečanjem so se vsi delegati zbrali, si izmenjali mnenja in razpravljali o treh vprašanjih v delovnih skupinah, ki so bile oblikovane glede na izobraževalno raven: srednja šola, poklicna in višja/visoka šola. Vsi mladi delegati so se na srečanje dobro pripravili. Na razpravah smo bili priča odgovorni in odkriti izmenjavi idej ob pristnem spoštovanju mnenja vsakega posameznika.

Pomembno je poudariti, da so imenovani delegati zastopali širok razpon različnih posebnih potreb in invalidnosti. Večina je prihajala iz rednih izobraževalnih ustanov.

Rezultati razprav mladih so bili predstavljeni v portugalskem parlamentu in tvorijo osnovo Lizbonske deklaracije ‘Pogledi mladih

na inkluzivno izobraževanje', ki je v celoti zapisana na koncu tega poročila in je dodana tudi kot samostojen dokument.

Poročilo predstavlja izvlečke iz predstavitev, ki sta jih imela portugalska ministrica za izobraževanje in državni sekretar na začetnem in zaključnem delu srečanja. Poudarjata zavezanost inkluzivnemu izobraževanju in podporo zanj s strani portugalskih izobraževalnih organov.

Medtem ko Lizbonska deklaracija povzema skupne probleme in dogovore vseh mladih delegatov, pa vsebuje poročilo ključne probleme, ki so jih predstavili mladi delegati in kateri se nanašajo na tri izobraževalne ravni, zastopane na srečanju, in sicer srednjo, poklicno in višjo/visokošolsko raven.

Izvelek iz predstavitve Marie de Lurdes Rodrigues, portugalske ministrice za izobraževanje

V uvodnem delu Evropskega srečanja v portugalskem parlamentu 'Glas mladih: Srečanje različnih v izobraževanju', je Maria de Lurdes Rodrigues, ministrica za izobraževanje, povedala:

'V veliko čast in veselje mi je, da lahko gostimo mlade iz 29 držav, iz 26 držav Evropske unije in 3 drugih držav, ki so se pridružile pobudi, katere cilj je izboljšati izvajanje inkluzivnega izobraževanja v vsaki šoli in v vsaki od držav Evropske unije. Čestitam vam za vaše sodelovanje pri tej pobudi; za velik uspeh, ki ga le-ta pomeni tako za vas kot za države, katerih predstavniki ste; in prav gotovo za bolj inkluzivno Evropo.

Načela inkluzivnega izobraževanja za vse otroke in mlade s posebnimi potrebami so bila oblikovana leta 1994 v Salamanki, in sicer kot rezultat dolgoletnega dela in razprav strokovnjakov po vsem svetu. Razvoj in izvajanje inkluzivnega izobraževanja sta vsakodnevno delo vseh učiteljev, šolskega osebja in strokovnjakov. Njihovo delo se osredotoča na opredelitev ovir, predsodkov, tehničnih, socialnih in ekonomskih težav, kakor tudi na iskanje rešitev, ki inkluzijo lahko še izboljšajo.

Inkluzivno izobraževanje je proces v nenehnem razvoju, ki se nikoli ne konča, zato ker se cilji in nameni inkluzivnega izobraževanja stalno spreminjajo. Omenjeni pritisk pa ni le rezultat nujnosti novih socialnih zahtev in pričakovanj, temveč tudi razvoja znanja in tehnologije, ki sta nam dana na voljo.

Prepričana sem, da so vse države Evropske unije kljub različnim izhodiščem soočene s skupnimi izzivi na treh področjih: prvič so to stalni napor, vloženi v izobraževanje in usposabljanje učiteljev in podpornega osebja pri delu z mladimi s posebnimi potrebami. Drugič gre za izboljšave fizičnih in materialnih pogojev na šolah, ki izobražujejo učence s posebnimi potrebami. Tretjič pa je potrebno razviti učne pripomočke kot tudi pedagoške vsebine in gradiva ob uporabi možne tehnologije.

Razvoj informacijske in komunikacijske tehnologije nudi vrsto možnosti za dostop do informacij in znanja, ki v preteklosti niso

obstajale. To je potencial, ki ga moramo proučiti in razviti ob podpori vsake posamezne vlade.

Pobuda, ki nas je pripeljala skupaj je enkratna, saj vključuje učence s posebnimi potrebami v razvoj lastnega inkluzivnega izobraževanja; o tem se vedno bolj razpravlja, širi pa se tudi zavedanje, da je potrebno najti rešitve, pri katerih se bodo upoštevala pričakovanja in vizije mladih ljudi samih.

Z vašim prispevkom (mladih delegatov) bomo zagotovo izboljšali učne pogoje mladih Evropejcev s posebnimi potrebami. Zaradi tega je ta pobuda tako inovativna. Naj vam še enkrat čestitam za vaše sodelovanje in zavezanost – za zgled, ki ste ga postavili in za uspeh, ki ga bo dosegel prav vsak izmed vas. Vaš uspeh je tudi naš uspeh. Je uspeh prav vsakega učenca, še zlasti tistih s posebnimi potrebami, ki opravičujejo vaše delo tu. Upam, da se vam bodo sanje uresničile. Upam tudi, da bodo vaše dejavnosti danes tu dobro potekale in nam bo vaš prispevek pomagal pri izboljšanju naših obveznosti. Najlepša hvala.'

Razmišljanja mladih delegatov

V plenarnem delu zasedanja v portugalskem parlamentu so mladi delegati vsem udeležencem Evropskega srečanja poročali o skupnih problemih, o katerih so dan prej razpravljali v posameznih skupinah, oblikovanih glede na izobraževalno raven.

Besedilo predstavlja podrobneje omenjene probleme, ki si sledijo v istem zaporedju kot so bila postavljena vprašanja, o katerih so mladi delegati razpravljali s svojimi vrstniki pred srečanjem:

- glavne **izboljšave** in **izzivi** v njihovem izobraževanju;
- njihovi pogledi in mnenja o **inkluzivnem izobraževanju**;
- glavne ovire, ki jih je potrebno odstraniti, da se lahko uresničijo njihova pričakovanja za **prihodnost**.

Poudariti moramo, da so without delegati soglašali z glede rezultati in izzivi, ki so bili predstavljeni na Evropskem srečanju leta 2003, in sicer da so še vedno dragoceni, kljub temu, da je bil določen napredek že dosežen.

Sledijo citati mladih delegatov, in sicer z namenom, da se jasno prikaže, kako učinkovito so bile izražene ideje, ki so bile plod razprav v delovnih skupinah.

Razmišljanja delegatov s srednjih šol

Večina delegatov s srednjih šol je prišla iz rednih ustanov srednješolskega izobraževanja.

V skupinskih razpravah so delegati srednjih šol izrazili vesplošno zadovoljstvo s svojim izobraževanjem in se v glavnem strinjali, da je v času njihovega šolanja prišlo do **izboljšav**.

Splošna dostopnost do izobraževanja je bila poudarjena kot eden od glavnih **izzivov**, ki še ostaja: vključuje fizično dostopnost do stavb, poleg tega pa tudi dejstvo, da učna gradiva in učni pripomočki niso vedno prijazni za uporabnika, ali pa niso dostopni za vse vrste posebnih potreb. Karin je pripomnila da 'sodobne šole še vedno niso popolnoma dostopne za različne vrste invalidnosti, npr. za slabovidnost'.

Podporno gradivo, npr. računalniki, digitalne kamere, mikrofoni, itd. so zelo pomembni. Vendar pa je stanje takšno, da pogosto potrebne opreme sploh ni na razpolago, ali pa ne v zadostnih količinah. Včasih mladi in njihove družine niti ne vedo, kako do opreme priti.

Dostopno izobraževanje pomeni tudi razpoložljivost asistentov ali podpornega osebja. V nekaterih primerih je to še vedno problem in mlademu človeku lahko nudijo potrebno pomoč le njegovi sošolci.

Mladi delegati so poudarili pomen učiteljevega odnosa. Učitelji morajo biti pozorni prav do vseh specifičnih potreb učencev. 'Učitelji morajo vedeti, da imajo v razredu različne učence in dijake z različnimi potrebami in različnimi načini učenja', je pripomnila Simona. Vendar podpora učiteljev ne pomeni, da se učitelj do učenca vede pokroviteljsko. Učitelji morajo biti ustrezno usposobljeni, da posebne potrebe razumejo in so dobro seznanjeni z njimi.

O **inkluzivnem izobraževanju** so razpravljali kot o pozitivni priložnosti, ki je zanje zelo pomembna.

Pomemben in spodbuden vidik, ki so ga mladi s srednjih šol izpostavili, je dejstvo, da inkluzija združuje različne ljudi in izboljšuje socialne veščine vseh učencev. Predstavlja medsebojno korist za vse učence. Inkluzivno izobraževanje predstavlja zanje večji (bolj pozitiven) izziv kot pa posebne šole. Márton je poudaril, da 'je inkluzivno izobraževanje bolj učinkovito, zato ker se človek sooči s problemi in se jih nauči reševati.'

Vendar pa so delegati omenili tudi nekaj težav, povezanih z inkluzivnim izobraževanjem. Aude jih je povzel takole: 'Inkluzivno izobraževanje je bil istočasno najčudovitejši in najgrozovitejši izziv, s katerim sem se srečal.' Čeprav inkluzija spodbuja socialne stike izven šole, pa lahko v šoli pride do težav med stiki dijakov z in brez posebnih potreb. 'Inkluzivno izobraževanje je najboljša možnost, vendar pa veliko šol še vedno nima ne sredstev ne osebja zanjo', je dodal Alfred.

Poleg tega učitelji na rednih šolah, ki niso dovolj pripravljene oz. nimajo ustreznih podatkov o učenčevih potrebah, kot tudi pomanjkanje sredstev na šolah, ustvarjajo ovire dijakom s posebnimi potrebami.

Mladi delegati so zaključili, da je inkluzivno izobraževanje dobro, v kolikor je na razpolago potrebna podpora in poteka učenje v optimalnih pogojih.

Soglašali so tudi glede dejstva, da jih mora šolanje pripraviti na življenje v resničnem svetu. Kot sta povedala Anna Maria in Christopher 'je šolanje učenje o tem, kako narediti stvari, za katere nisi pričakoval, da jih boš naredil.' Delegati so zahtevali, da mora človek vedno biti svoboden in imeti na izbiro, ali se bo odločil za redno šolo ali ne.

Kar se tiče **prihodnosti**, je večina mladih s srednjih šol izrazila željo, da nadaljujejo s šolanjem tudi na univerzi. Vendar pa so bili zaskrbljeni glede resnično svobodne izbire študija: ne želijo imeti na voljo le omejenih možnosti zaradi svojih potreb, pomanjkanja podpore ali dostopnosti do višje/visokošolskega izobraževanja. Imeli so tudi pomisleke o predsodkih ljudi na višjih/visokih šolah in v zaposlitvenem sektorju.

Na koncu so delegati s srednjih šol jasno izrazili potrebo, da se sami odločajo o svoji prihodnosti. To ne pomeni, da želijo biti ločeni od ostale družbe, temveč da imajo enake priložnosti kot drugi ljudje.

Razmišljanja delegatov s poklicnih šol

Večina delegatov s poklicnih šol je bila vključena v redno izobraževanje. Nekaj jih je obiskovalo tako redne kot posebne šole, le nekateri so se usposabljali zgolj na posebnih šolah. Poudariti je treba, da je bil v tej skupini delegatov zabeležen širši razpon potreb kot v ostalih dveh skupinah.

Načeloma so bili delegati te skupine zelo jasni v svojih izjavah, da njihovih pravic ne upoštevajo in ne spoštujejo, kot si to zaslužijo. Ne želijo, da se jih zaradi njihove invalidnosti obravnava bolje, in sicer 'zaščitniško'. Fabien, Séverine in Fabio so odločno rekli: 'čutimo enako kot vsi drugi, toda včasih, na žalost, potrebujemo pomoč ... Morate nam zaupati in nas spoštovati.' Mitja je dodal, 'da moramo sprejeti drug drugega ne glede na to, kako izgledamo, kaj znamo, kaj lahko oz. česa ne moremo narediti. Naša družba bo le tako lahko postala bolj prijazna.'

Čeprav so na splošno izrazili pozitivne občutke o svojih šolah in učiteljih, pa so izrazili zaskrbljenost glede **izboljšav**, ki jih je treba še izpeljati. Nekateri izmed delegatov so imeli negativne izkušnje pri pridobivanju potrebne pomoči. Včasih učitelji niso dovolj informirani, se ne zanimajo dovolj za njihove potrebe ali pa podpora ni na razpolago. 'Učitelji morajo razložiti snov na več različnih načinov, tako da lahko vsi dijaki razumejo', sta povedala Iro in Vassilis.

V razpravi je postalo očitno, da kakovostne pomoči ni mogoče ponuditi, v kolikor razlike niso resnično upoštevane.

Amy je povedala, 'da morajo imeti mladi možnost učiti se v svojem tempu, tako da jim je učenje v zadovoljstvo in da v izobraževanju doživljajo pozitivne izkušnje.'

Dostopnost v zvezi z javnim transportom, ali dostop do stavb predstavljata delegatom velik problem in poudarili so, da oboje vidijo kot pomemben **izziv**.

Vsi delegati z rednih šol so odločno zagovarjali **inkluzivno izobraževanje**. 'V rednih šolah smo se učili predmete na visoki ravni. To je za nas priprava na prihodnost in delo v sliščem svetu', je povedal Steven. Nekaj delegatov s posebnih šol je menilo, da je inkluzija najboljša možnost, medtem ko je manjše število delegatov zagovarjalo bolj zaščiteno okolje. Enoglasno pa so soglašali s tem, da mora obstajati možnost svobodne izbire glede usmeritev v šolo; brez vsiljevanja, s polnim spoštovanjem osebnega položaja in na osnovi čim večjega števila možnosti.

Delegati so izrazili željo, da bi v **prihodnosti** imeli možnost živeti čim bolj svobodno in neodvisno. Vsi želijo nadaljevati s šolanjem in so zaskrbljeni glede možnosti zaposlitve v prihodnosti. Omenili so, da v primerjavi z vrstniki brez posebnih potreb niso v enakopravnem položaju.

Na koncu so izrazili zaupanje v svoje sposobnosti in so jasno povedali svoje želje, bili pa so negotovi glede priznanja njihovega resničnega znanja in sposobnosti s strani šol in družbe nasploh.

Razmišljanja delegatov z višjih/visokih šol

Omeniti moramo, da je imelo v tej skupini v primerjavi z ostalima dvema znatno število delegatov okvaro vida, kar je tudi razlog, da so bili problemi te skupine pogosto povezani s slabovidnostjo.

Delegati so poročali o **izboljšavah** v zvezi z dostopom do informacij – preko računalnika in Internetne tehnologije – za slepe in slabovidne študente. Digitalne knjige in zvočne knjige so jim na voljo. Drugi delegati so poročali o napredku glede osveščenosti o invalidnostih. Mobilnost in dostopnost sta namreč vedno pogosteje temi javnih razprav. Tudi razpoložljivost asistentov in podpora s strani prostovoljcev ali prijateljev sta bili omenjeni kot napredek.

Delegati so navedli vrsto **izzivov**, ki so povezani z omenjenimi izboljšavami. Včasih je dostop do informacij omejen ali odvisen od različnih pogojev. Npr. dolgotrajna dostava novih računalnikov, omejena razpoložljivost digitalnih ali zvočnih knjig in – v povezavi z Internetom – novih brskalnikov, ki pogosto niso dostopni slepim uporabnikom.

Čeprav gradivo, ki se uporablja na univerzah, pogosto pripravijo univerze same in ga včasih tudi priredijo za potrebe slabovidnih študentov, pa je takšnega gradiva premalo na voljo. Maarja je povedala, da 'so bile pri splošnih predmetih, ki vključujejo branje, problem knjige. S tem problemom sem se soočala ves čas šolanja, kajti nikoli ni bilo dovolj knjig z Braillovo pisavo ali pa zvočnih knjig.'

Govorili so tudi o omejeni svobodni izbiri študija zaradi dostopnosti do stavb, premajhne podpore in nezadostne tehnologije. Problem je dobro povzela Gabriela: 'Invalidne osebe so prisiljene izbrati šolo na osnovi dostopnosti do šolskega poslopja in ne na osnovi lastnih želja ... Hočemo imeti možnost, da se odločimo za to, kar želimo in ne za to, kar je možno.'

Delegati so poročali, da morajo pogosto sami prevzeti pobudo in zagotoviti podporo ustanovi, ki jo obiskujejo, kajti njihovi učitelji in

šolsko oz. univerzitetno osebje v administraciji pogosto ne ve, kako tem študentom nuditi pomoč.

Izzivi so po mnenju delegatov povezani tudi z njihovimi prihodnjimi možnostmi zaposlovanja. Odnos delodajalcev kot tudi nedostopnost do stavb lahko ustvarijo ovire za vstop na trg dela pod enakimi pogoji.

Kar se tiče priporočil, pa so delegati omenili potrebo po bolj informiranih učiteljih kakor tudi strokovnem podpornem osebju. Dodatna sredstva, možnosti za srečevanje študentov s posebnimi potrebami, uporaba dostopnega jezika med poukom, manjši razredi in dodatni učitelji so pomembna področja, kjer bi bilo treba doseči izboljšave. 'Invalidnosti so zelo različne. Pomembne pa so individualne in ne splošne potrebe', je povedala Diana.

Delegati so soglašali, da je **inkluzivno izobraževanje** tisto, ki jih lahko najbolje pripravi na življenje. Za nekatere delegate je vstop v višješolsko izobraževanje pomenil, da so se prvič soočili z obiskovanjem redne izobraževalne ustanove. O inkluzivnem izobraževanju so govorili kot o prvem koraku k vključenosti v družbo.

Delegati so razmišljali tudi o spremembi posebnih šol v podporna središča. Kombinacija inkluzivnega izobraževanja in individualne specializirane podpore je po njihovem mnenju najboljša priprava za višješolsko izobraževanje. Vsi so soglašali, da je možnost sodelovanja v inkluzivnem izobraževanju od vsega začetka šolanja tista, ki jim pomaga, da postanejo močni, bolj samozavestni in neodvisni.

Glede **prihodnosti**, je bil poudarek na ovirah, s katerimi se soočajo zaradi negativnega odnosa in nevednosti. Premik odnosa k pogledu, ki ni usmerjen v pomanjkljivosti temveč se osredotoča na sposobnosti, potencial in močne strani, zahteva veliko energije in potrpežljivosti. Delegati so predlagali, da prvi korak naredijo sami, čeprav je zato potreben večji pogum in vzdržljivost kot se zahteva od drugih študentov. Kaisu je zaključil, da 'je dobro poznati svet pred seboj, kljub temu, da je morda neizprosna.'

Izvelek iz predstavitve Valterja Lemos, portugalskega državnega sekretarja za izobraževanje

V zaključnem delu Evropskega srečanja je Valter Lemos, državni sekretar za izobraževanje, povedal naslednje:

‘Mladim, ki so danes tu z nami, bi želel čestitati za vse navdušenje, s katerim so se lotili dela. Prepričan sem, da so mladi, ki so danes govorili v portugalskem parlamentu, ogromno prispevali k iskanju resničnega inkluzivnega šolanja po vsej Evropi.

Seveda se vsi zavedamo, da prave demokracije ne bomo dosegli, če ne bomo ustvarili šole za vse in prepričan sem, da je prispevek vsakega od vas k današnjemu dnevu zgodovinskega pomena in bo pokazal pot ne le k izpolnjevanju ciljev inkluzije temveč tudi k sredstvom, s katerimi bomo to dosegli. Dolgujemo vam za delo, ki ste ga opravili.

Rad bi nagovoril politike in tiste, ki sprejemajo odločitve, da v nadaljnjem delu upoštevajo vaše delo tu danes. Mi, politiki in odločevalci, smo vas zaprosili, da poveste svoje mnenje in imeli smo priložnost, da smo vam prisluhnili. Zdaj pa smo odgovorni za to, da se bo vse tisto, kar ste predlagali, tudi zgodilo.

Zato vam obljubljam, da se bo delo nadaljevalo. Predsedstvo Evropske unije bo v sodelovanju z Evropsko agencijo za razvoj izobraževanja na področju posebnih potreb izdelalo dokument, v katerem bodo povzete izkušnje in priporočila, predstavljena danes tukaj. To bo referenčno gradivo za delo v bližnji prihodnosti. Upamo, da bodo priporočila, odobrena danes, 17. septembra 2007 v portugalskem parlamentu v Lizboni, predstavljala okvir za iskanje resnično inkluzivnega izobraževanja.

Dejstvo, da ste dva dni delali tu na Portugalskem, je za nas velik privilegij in vaše delo bo korak k šoli za vse – resnično demokratični šoli. Vso srečo vam želim!’

Lizbonska deklaracija

Vsi osrednji problemi, o katerih so spregovorili mladi delegati, predstavljajo osnovo glavnemu rezultatu dogodka: Lizbonski deklaraciji 'Pogledi mladih na inkluzivno izobraževanje'.

Deklaracija predstavlja skupne probleme, ki so jih izrazili vsi delegati. Jasno poudarja njihovo pravico do spoštovanja, do enakih možnosti kot jih imajo njihovi vrstniki in da se jih vključi v odločanje o stvareh, ki se jih tičejo.

Deklaracija poudarja tudi njihova mnenja o koristi inkluzivnega izobraževanja: da je medsebojno koristen za vse dijake/študente z in brez posebnih potreb; da omogoča usvajanje več socialnih veščin; da je najboljša opcija, v kolikor so zagotovljeni potrebni pogoji za zagotavljanje uspeha.

Deklaracija poudarja tudi izboljšave, ki jih je potrebno izpeljati v zvezi z mobilnostjo in polnim dostopom do šolanja. To pa je možno le, če se upoštevajo različne potrebe različnih ljudi.

Lizbonska deklaracija nudi enkratni prispevek k razpravam o inkluzivnem izobraževanju, kajti vsebuje skupne poglede mladih invalidov. Upamo, da bodo jasna sporočila mladih, ki so predstavljena v Deklaraciji – kakor tudi v pričujočem dokumentu – navdih oblikovalcem politik na področju izobraževanja kakor tudi praktikom za delo v prihodnosti.

Celotno besedilo Deklaracije sledi temu poročilu in je dodano tudi kot samostojen dokument.

Pogledi mladih na inkluzivno izobraževanje

V času portugalskega predsedovanja Evropski skupnosti je bilo 17. septembra 2007 na pobudo Portugalskega ministrstva za šolstvo, skupaj z Evropsko agencijo za razvoj izobraževanja na področju posebnih potreb, organizirano srečanje: 'Glas mladih: Srečanje različnih v izobraževanju'.

Mladi s posebnimi potrebami iz devetindvajsetih držav¹ obiskujejo osnovne šole, poklicne šole in višje šole, so se dogovorili o predlogih, ki so predstavljeni v Lizbonski Deklaraciji 'Pogledi mladih na inkluzivno izobraževanje'. V deklaraciji so zajeta stališča, ki so jih mladi predstavili na plenarnem zasedanju v portugalskem parlamentu v Lizboni. Predstavljene so njihove potrebe, pravice, možnosti in priporočila za uspešno inkluzivno izobraževanje.

Deklaracija temelji na predhodnih vsebinah evropskih in mednarodnih dokumentov s področja izobraževanja oseb s posebnimi potrebami: 'Resolucija Sveta Evrope, ki se nanaša na integracijo otrok in mladih s posebnimi potrebami v običajne šole' (SE, 1990); 'Salamanška deklaracija in Priporočila za Akcijski program za izobraževanje na področju posebnih potreb' (UNESCO, 1994); 'Luksemburška listina' (Helios program, 1996); 'Resolucija Sveta Evrope za enake možnosti učencev in študentov s posebnimi potrebami v izobraževanju in usposabljanju' (SE, 2003); 'Konvencija o pravicah invalidov' (OZN, 2006).

Mladi so se dogovorili o svojih PRAVICAH:

- Biti spoštovan in ne diskriminiran. Ne želijo pomilovanja; želijo biti odrasli, ki bodo v prihodnosti živeli in delali v običajnem okolju.
- Do enakih možnosti, kot to velja za druge državljane, vendar z določeno podporo, glede na potrebe. Nobena potreba ne sme biti prezrta.
- Sprejemati lastne odločitve in izbire. Njihov glas se mora slišati.
- Da živijo neodvisno, želijo imeti družino in dom, ki bo prilagojen njihovim potrebam. Mnogi izmed njih imajo željo študirati na univerzi. Želijo delati in ne biti ločeni od ljudi, ki niso invalidi.
- Da naj bi bila družba osveščena in razumela ter spoštovala njihove pravice.

Mladi so izrazili jasne poglede na glavne PREDNOSTI, ki so jih zaznali pri svojem šolanju:

- Ugotovili so, da so v času šolanja dobili dovolj pomoči, vendar je potreben večji napredek pri zagotavljanju te pomoči.

¹ Avstrija, Belgija (flamska in francosko govoreči komuni), Bolgarija, Ciper, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francija, Grčija, Irska, Islandija, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Madžarska, Malta, Nemčija, Nizozemska, Norveška, Poljska, Portugalska, Romunija, Slovenija, Španija, Švedska, Švica in Velika Britanija.

- Prilagoditve zgradb se izboljšujejo, problemi mobilnosti in prilagodljivosti grajenega okolja so vse bolj v središču razprav.
- Invalidnost je v družbi vse bolj prepoznavna.
- Sodobne tehnologije se izboljšujejo, na razpolago so npr. prilagojene digitalne knjige.

Mladi so poudarili naslednje SPREMEMBE in POTREBE:

- Prilagoditve so različne glede na vrsto in stopnjo primanjkljaja, ovire, oziroma motnje. V izobraževanju in v družbi nasploh so potrebne prilagoditve glede na posebne potrebe, kot npr.:
 - več časa za posameznika pri pouku in izpitih,
 - občasna individualna pomoč v razredu,
 - dostopnost do prilagojenih gradiv, ob istem času kot za druge učence.
- Izbira študija naj ne bi bila odvisna od okoliščin, kot so omejene prilagoditve zgradb, neprilagojene tehnologije in dostopnosti gradiv.
- Pomen predmetov in spretnosti, ki so neobhodno potrebni za prihodnje življenje.
- Dobrega svetovanje v skladu z našimi individualnimi potrebami v času izobraževanja, glede na naše možnosti v prihodnje.
- Prisotnost pomanjkanja vedenja o invalidnostih, posamezni učitelji, učenci in starši imajo občasno negativna stališča do njih. Ne – invalidne osebe naj bi zaznale njihovo potrebo po pomoči.

Mladi so izrazili svoje poglede na INKLUZIVNO IZOBRAŽEVANJE:

- Pomembna je možnost, da vsakdo svobodno izbere, kje se bo izobraževal.
- Inkluzivno izobraževanje je zanje najboljša oblika izobraževanja in je njihova pravica, če so za to ustvarjeni pogoji, da imajo potrebno podporo, vire in usposobljene učitelje, ki morajo biti motivirani, seznanjeni z njihovimi potrebami, ki jih morajo razumeti. Usposobljeni naj bi bili kot dobri koordinatorji.
- V inkluzivnem izobraževanju vidijo veliko prednosti: osvojijo več socialnih veščin, dobijo več izkušenj, učijo se živeti v realnem svetu; potrebujejo kontakt s sošolci z ali brez posebnih potreb.
- Inkluzivno izobraževanje z individualizirano in specializirano podporo je za njih najboljša priprava za nadaljevanje šolanja na višji ravni. Usposobljeni centri naj bi nudili pomoč in dajali informacije univerzam glede na potrebno pomoč.
- Inkluzivno izobraževanje je vzajemno koristno za nas in za vsakogar v družbi.

Mladi so na srečanju POVZELI:

Tudi učenci s posebnimi potrebami bodo gradili skupno prihodnost. Potrebno je, da odpravimo ovire znotraj nas in znotraj ostalih ljudi brez invalidnosti. Sami moramo preseči našo invalidnost – potem nas bo svet sprejel na drugačen, boljši način.

Lizbona, septembra 2007

Glas mladih: srečanje različnih v izobraževanju predstavlja zaključke Evropskega srečanja mladih s posebnimi je potrebami, ki ga je organizirala Evropska agencija za razvoj izobraževanja na področju posebnih potreb v sodelovanju s portugalskim ministrstvom za izobraževanje.

Srečanje je potekalo 17. septembra 2007 v Lizboni, in sicer v okviru portugalskega predsedovanja Evropski uniji.

Poročilo je pripravila Agencija na podlagi prispevkov mladih delegatov.

Lizbonska deklaracija 'Pogledi mladih na inkluzivno izobraževanje' je pomemben sprejet document. Celotno besedilo deklaracije je del poročila, istočasno je deklaracija dodana kot samostojen dokument.